

ARVIOINTIKERTOMUS 2020

TARKASTUSLAUTAKUNTA 18.5.2021

Sisälllys

1.	Tarkastuslautakunta.....	1
2	Talouden arviointi ja toimintakertomus	2
2.1	Kriisikuntatarkastelu	6
3	Konserniyhteisöjen ja liikelaitoksen tavoitteiden toteutuminen	7
4	Strategian toteutuminen.....	10
5.	Tuloksellisuutta edistäneet toimenpiteet sekä kehitettävät asiat	11
6	Arviointikertomuksen hyväksyminen	14

1. Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päättävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhtiöiden tarkastuksen yhteen sovittamisesta. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös sidonnaisuusilmoitusten vastaanottaminen ja niiden vieminen valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano arviointivuonna 2020

Jäsen	Varajäsen
Miikka Anttila, pj	Katja Lahti
Piia Nylund, vpj.	Lasse Särkimäki
Leenamaria Keipilä	Tapani Ryyänen
Eini Nurmi	Riitta Lindell
Harri Aaltonen	Marko Hettula

Kunnan tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori. Tarkastuslautakunnan sihteereinä toimivat Minna Ainasvuori ja erityisasiantuntija, HTM Kirsi Pelvola BDO Oy:stä vuorokokouksin.

Tarkastuslautakunta on laatinut toimikaudelleen arviointisuunnitelman ja vuosittaisen työohjelman, joiden mukaisesti arviointikohteet on pääasiassa kohdistettu.

Arviointisuunnitelmassa valittiin painopistealueeksi erityisesti seuraavat osa-alueet:

- Sivistyslautakunnan ja teknisen lautakunnan toiminnan kokonaisuus
- Janakkalan Asunnot Oy
- Elsa ja Pauli Kodit Oy
- Janakkalan Teollisuusalueet Oy

Tarkastuslautakunta on arvioinut tavoitteiden toteutumista kunnanhallituksen ja lautakuntien laatimien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen pohjalta. Lautakunta on lisäksi tutustunut toimielinten tekemiin päätöksiin ja kuulut viranhaltijoita ja työntekijöitä arviointinsa tueksi.

Sidonnaisuuksien valvonta

Kuntalain 84 §:n mukaan laissa todettujen luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muista sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa. Ilmoitusvelvollisuus astui voimaan uuden valtuustokauden alusta lähtien.

Tarkastuslautakunta käsitteli tehtävänsä mukaisesti muutokset sidonnaisuuksissa ja saattoi sidonnaisuusrekisterin valtuustolle tiedoksi.

Arviointikertomuksessa on esitetty lihavoidulla tekstillä olennaisimmat havainnot, joihin tarkastuslautakunta toivoo kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen erityisesti kiinnittävän huomiota.

2. Talouden arviointi ja toimintakertomus

Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosat

Valtuustoon nähden sitovia eria käyttötalouden osassa ovat tulosalueen toimintatuotot, valmistus omaan käyttöön sekä toimintakulut.

Olenneiseksi katsottavia määrärahojen ylityksiä tai tuloarvioiden alituksia ei toteutunut. Kunnan tasolla (pl. liikelaitos) käyttötalouden toimintamenot olivat 115,6 milj. euroa, mikä alitti talousarvion 2,8 milj. eurolla. Edelliseen vuoteen verrattuna toimintamenot kasvoivat noin 2,0 %.

Kunnanhallituksen toimintakate alittui talousarvioon nähden n. 443 tuhatta euroa, toteuma oli -5,85 %. Suurimpia poikkeamia tulosalueella olivat esimerkiksi henkilöstöpalvelujen toimintakatteen alittuminen 107 tuhatta euroa (toteuma -8,42 %), työllistämisen toimintakatteen alittuminen 112 tuhatta euroa (-7,08 %) ja kuntakehityksen toimintakatteen alittuminen 69 tuhatta euroa (-9,39 %) suhteessa talousarvioon.

Teknisen lautakunnan toimintakate ylittyi talousarvioon nähden 86 tuhatta euroa (20,86 %). Keskeisiä syitä poikkeamiin olivat esimerkiksi liikuntapalveluiden talousarvioylitys 95 tuhatta euroa (11,80 %), joka johtui muun muassa koronaepidemian vaikutuksesta liikuntapalveluiden toimintatuottoihin, sekä tila- ja aluepalveluiden talousarvion toteutuminen 360 tuhatta euroa (19,85 %) ennakoitua heikompana. Tulosaluekohtaisesti maaseutupalveluiden osalta talousarvion alitus oli suhteellisesti suurin, sillä toimintakate toteutui 122 % ennakoitua heikompana.

Sosiaali- ja terveystalouden lautakunnan käyttötalouden toimintakate alittui muutostalousarvioon nähden n. 734 tuhatta euroa (-1,34 %). Yksi keskeinen syy talousarvion alittumiseen oli terveystalouden toimintakatteen alitus n. 1,2 milj. eurolla (-3,66 %) muutettuun talousarvioon nähden. Talousarvioalitus johtui

erityisesti merkittävästä kulualituksesta. Koronapandemian vuoksi ryhmämuotoisissa palveluissa oli taukoja tai toiminta oli supistettua (mm. fysioterapian ryhmäkäynnit).

Sivistyslautakunnan toimintakate alittui n. 694 tuhatta euroa, toteuma oli -2,38 %. Oleellisimpia syitä talousarvion alittamiseen olivat varhaiskasvatuksen ja opetustoimen talousarvioiden toteumat. Varhaiskasvatuksen toimintakate alittui 388 tuhannella eurolla (-4,08 %) ja opetustoimen toimintakate 282 tuhannella eurolla (-1,59 %). Opetustoimen myyntituotot toteutuivat ennakoitua paremmin 283 tuhatta euroa ja palvelujen ostot alittuivat 633 tuhatta euroa. Myyntituottojen ylitys johtui Janakkalaan sijoitettujen lasten opetuksen järjestämisen kustannusten kotikuntakorvauksista. Perhekeskuksen toimintakate alitti talousarvion 23 tuhannella eurolla (toteuma -3,78 %).

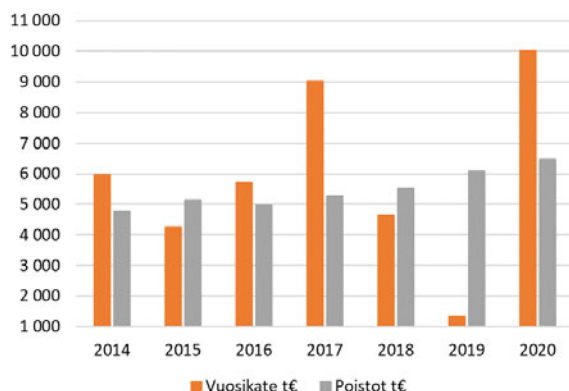
Kunnan toimintatuotot alittivat muutetun talousarvion 0,8 milj. eurolla ollen noin 25,2 milj. euroa. Vähennystä edelliseen vuoteen oli noin 300 tuhatta euroa. Suhteellisesti eniten laskivat tuet ja avustukset, jotka alittuivat edelliseen vuoteen nähden n. 317 tuhatta euroa (33,4 %). Toimintamenoista henkilöstökulut kasvoivat eniten (3,7 %) edelliseen vuoteen verrattuna ollen noin 44,9 milj. euroa.

Vuonna 2020 kunnallisveroprosentti oli ennallaan 21 %. Verotulot 66,7 milj. euroa toteutuivat 0,9 milj. euroa muutostalousarviota suurempina ja edelliseen vuoteen verrattuna verotulojen kasvu oli n. 3,9 milj. euroa (6,2 %). Kunnallisverotuloja kertyi kertomusvuonna noin 60,8 milj. euroa (vuonna 2019: 57,0 milj. euroa). Kiinteistöveroprosentit pysyivät edellisen vuoden tasolla. Kiinteistöveron tuotto oli 3,4 milj. euroa, mikä on hieman edellisvuotta vähemmän. Yhteisöveron tuotto oli 2,5 milj. euroa (vuosi 2019: 2,0 milj. euroa). Vuonna 2020 verotulot nousivat noin 277 euroa/asukas vuoteen 2019 verrattuna.

Vuoden 2020 alkuperäisessä talousarviossa valtionosuuksia ennakoitiin saatavan n. 27,1 milj. euroa. Kuitenkin koronapandemian takia

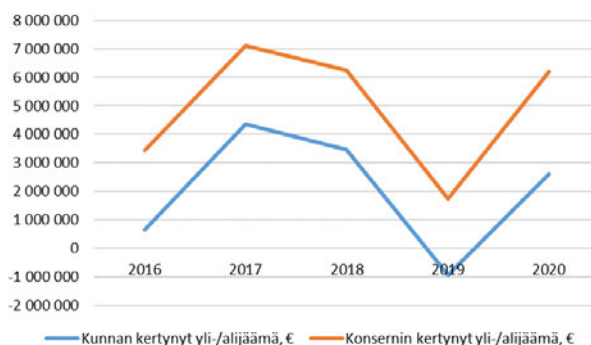
valtio lisäsi kuntien valtionosuuksia, niin että valtionosuudet olivat vuonna 2020 31,6 milj. euroa (2019 24,3 milj. euroa).

Vuosikate (ml. liikelaitos) oli 10,0 milj. euroa (vuonna 2019: 1,3 milj. euroa). Vuosikate asukasta kohden oli 617 euroa (vuonna 2019: 82 euroa/as). Vuosikatteella katettiin 155 % poistoista (vuonna 2019: 22 %).

Kunnan vuosikate riitti kattamaan poistot ensikertaa sitten vuoden 2017. Perusoletuksen mukaan kunnan vuosikate on riittävä, jos se on vähintään siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen. Tämä mittari pätee erityisesti, kun investoinnit ja poistot ovat samalla tasolla. Tästä näkökulmasta vuosi 2020 oli hyvä, sillä vuosikatteen suhde poistoihin oli 155 %.

Tilikauden 2020 tulos oli positiivinen sekä kunnan että konsernin osalta. Kunnan tilinpäätöksessä tilikauden ylijäämä oli 3,5 milj. euroa ja konsernissa 4,4 milj. euroa. Kuntakonsernin kertyneen yli-/alijäämän kehitys on kuvattu seuraavassa olevassa kaaviossa. **Kunnan taseeseen tilikaudella 2019 kertynyt alijäämä saatiin katettua vuonna 2020 ja tilikauden päättyessä taseen kertyneet ylijäämät ovat 2,6 milj. euroa.**

Rahoitusosa ja investointien toteutuminen

Investointimenot (ml. liikelaitos), 11,95 milj. euroa, alitti muutetun talousarvion n. 1,8 milj. eurolla. Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui kokonaisuudessaan 1,5 milj. euroa negatiivisena.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta oli vuonna 2020 noin 7,6 miljoonaa euroa negatiivinen (2019: -7,4 milj. euroa). Negatiivinen tunnusluku tarkoittaa, että kunnan investointien omarahoitusvaatimus ei täyty.

Merkittäviä investointihankkeita tilikaudella olivat Turengin koulu- ja monitoimikeskus, joka eteni koronapandemiasta huolimatta suunnitellusti kilpailutusvaiheeseen. Tervakosken terveysaseman ja liikuntahallin rakentamiset etenevät suunnitellusti ilman merkittäviä viivästyksiä. Samoin Viralan moottoritie liittymän liittytäpysäköinnin rakentaminen käynnistyi. Tervakosken liikuntahalli -investoinnin toteutuma oli 848.000 euroa yli talousarviomäärärahan.

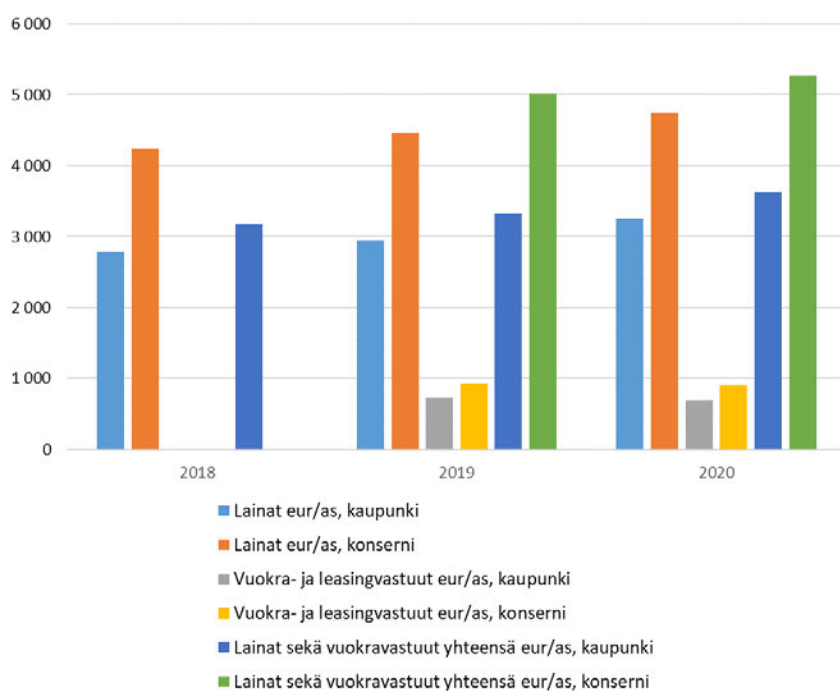
Suurimpia talousarvion alituksia olivat muut infrahankkeet, jotka kokonaisuudessaan alittivat talousarvion n. 830 tuhannella eurolla.

Pitkäaikaisten lainojen lisäys (ml. liikelaitos) oli 12 milj. euroa ja vähennys 8,6 milj. euroa, joten kunnan nettovelanotto kasvoi. Kunnan lainakanta oli tilinpäätöksessä 3 258 euroa/asukas, kun se vuonna 2019 oli 2 946 euroa/asukas.

Kuntakonserniin on vuodesta 2019 lähtien alkanut kertyä myös vuokravastuita, jotka näkyvät vain tilinpäätöksen liitetiedoista. Nämä tulee rinnastaa lainoihin, kun tarkastellaan yksittäisen asukkaan ”velkaosuutta”. Alla olevassa kuviossa näkyy, kuinka lainat ja vuokravastuut ovat kehittyneet kolmena viimeisimpänä vuonna.

Kunnan (ml. liikelaitokset) vakavaraisuutta ja alijäämän sietokykyä kuvaava omavaraisuusaste jatkoi heikkenemistään ollen 40,9 % (vuonna 2019: 41,2 % ja 2018: 44,5 %). Kuntataloudessa yleisesti hyvänä omavaraisuusasteena on pidetty 70 % tasoa, kun taas alle 50 %:n taso merkitsee voimakasta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus oli 61,6 %, ja heikkeni näin edellisvuodesta (2019: 62,1 %). Tunnusluku ilmaisee, paljonko kunnan yhden vuoden käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Arvio toimintakertomuksen laadusta, luotavuudesta ja kehittämistarpeista

Tilintarkastajat eivät ole todenneet olennaista huomautettavaa tilinpäätöksestä. Tilinpäätös, toimintakertomus ja konsernitilinpäätös antavat olennaisilta osin oikean ja riittävän kuvan kunnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilintarkastuksessa havaittiin kuitenkin virhe tilinpäätöksen lomapalkkavelkalaskelmassa (lomapalkkavelkaa oli kirjattu taseeseen liikaa noin 327 000 euroa).

Tarkastuslautakunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota tavoitteiden mitattavuuteen ja mittarien asettamiseen. Kehitystä on tapahtunut, mutta edelleen tässä suhteessa on parannettavaa, mikä todettiin myös edellisessä arviointikertomuksessa.

Kannanotto talouden kokonaisuuden toteutumiseen

Vuoden 2020 talousarvio ja vuosien 2020-2023 taloussuunnitelma oli laadittu ylijäämäiseksi, ja päättyneestä tilikaudesta muodostui ylijäämäinen. **Taloussuunnitelman realistisuuteen on edelleen kiinnitettävä huomiota, koska kunnalla ei ole tiedossa, millaisiin toimiin valtio ryhtyy mittavien koronatukitoimien jälkeen.** Kunnan on syytä varautua valtionosuusleikkauksiin jatkossa.

Tarkastuslautakunta on huolissaan, montako vuotta kunnan talous kestää, ennen kuin kriisikutunnuslukuja tulee alkaa aidosti tarkastella.

2.1 Kriisikuntatarkastelu

Kriisikuntakriteerit uudistuvat. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella.

Keskeiset muutokset ovat:

- ✓ Suhteellista velkaantuneisuutta kuvaava tunnusluku korvataan konsernitilinpäätöksen laskennallisella lainanhoitokatteella. Laskennallinen lainanhoitokate ottaa jatkossa huomioon myös lyhytaikaiset velat.
- ✓ Tuloveroprosentti on 2,0 prosenttiyksikköä (aiemmin 1,0) korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti.
- ✓ Negatiivinen vuosikate korvataan luvulla konsernituloslaskelman suhde poistoihin ja arvonalenemisiin, jossa raja-arvona on 80%.
- ✓ Konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää keskiarvon 50 %:lla. Uutta on vuokravastuiden mukaan ottaminen. Ne eivät näy taseessa, mutta vaikuttavat kunnan talouteen.

Tarkastuslautakunta mainitsi asiasta edellisessä arviointikertomuksessaan ja asia on nyt tiedostettu vuoden 2020 tilinpäätöksessä, mutta tunnuslukuja ei vielä esitetty.

Tarkastuslautakunta pyytää kunnanhallitusta valmistelemaan valtuustolle kannanoton talouden näkymistä uudet kriisikuntakriteerit huomioiden. Tunnusluvut olisi tarpeen analysoida viimeistään kunnanhallituksen vastineessa arviointikertomuksessa annettuihin havaintoihin.

3 Konserniyhteisöjen ja liikelaitoksen tavoitteiden toteutuminen

Janakkalan Asunnot Oy

Valtuusto asetti yhtiölle viisi tavoitetta, joista kolme toteutui.

Asumispalvelujen tuottaminen ja kehittäminen siten, että asuntokanta kohdentuu kuntalaisten tarpeisiin ja on tehokkaassa käytössä.

- Tavoite toteutui. Vuokrausaste oli 91,9 %. Mittarille ei ollut asetettu raja-arvoa.

Yhtiön tulee selvittää mahdollisuus pienentää lainakantaansa tavoitteena konsernin lainakan pienentyminen.

- **Ei voida arvioida.** Tilinpäätöksestä ei ilmene, onko lainakannan pienennysselelytystä tehty.

Vuoden 2020 aikana yhtiön tulee päättää kehittämissuunnitelmasta.

- Tavoite toteutui

Tilikauden tulos on positiivinen

- Tavoite toteutui

Tuloutusvaatimus 100 000 €

- Ei toteutunut. Tuloutusvaatimuksen toteutumattomuus johtui yhtiön osingonjakokiellosta.

Yhtiön tilikauden voitto ennen veroja oli 523 559 euroa ja liikevoitto 16,87 %. Tulos parani edellisvuodesta.

Kiinteistöjen ja huoneistojen korjauksia on tehty, jotta asuntojen vuokrattavuus pysyisi hyvällä tasolla. Yhtiö on tehnyt sosiaalipalvelujen kanssa yhteistyötä, jotta heikommassa asemassa oleville löytyisi asunnot. Tätä työtä on hyvä jatkaa. Senioreiden asumisyhteisöjä tulisi tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kehittää houkuttelevammiksi hyvinvointikeskuksiksi.

Janakkalan Teollisuusalueet Oy

Valtuusto asetti yhtiölle kuusi tavoitetta, joista viisi toteutui ja yhtä ei voitu arvioida.

Yhdessä kunnan kanssa tehdään aktiivisia toimenpiteitä, jotta uusia yrityksiä sijoittuu kuntaan. Kunnan elinkeinoalueita kehitetään yhdessä kunnan kanssa.

- Tavoite toteutui, yritysten nettokehitys oli + 23. Mittarina oli ”yritysten määrä”.

Janakkala on Suomen yrittäjämönteisin kunta vuonna 2020. Tuotetaan laadukkaita ja monipuolisia yritysneuvontapalveluita yhdessä kunnan kanssa Yritystalo Veturissa.

- Tavoite toteutui. Elpo-kyselyn tulokset parantivat.

Yritysten ja työpaikkojen määrä lisääntyy. Tarjotaan kilpailukykyisiä ja toimivia tilaratkaisuja, jotka mahdollistavat yritysten kasvun.

- Tavoite toteutui. Vuokrausaste oli 96,6 % ja tilikaudella valmistui yksi halli.

Kunnassa toimivilla yrityksillä on erinomaiset toimintaolosuhteet ja kasvuedellytykset. Tarjotaan yritysneuvontapalveluja. Yrityskehityksen kautta parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä ja mahdollistetaan kasvua sekä kansainvälistymistä. Hyödynnetään laajaa seudullista verkostoa yritysten kasvuedellytysten parantamiseksi.

- **Ei voida arvioida**, koska mittarille (asiakasmäärä) ei ollut asetettu raja-arvoa. Yritysneuvonnan asiakkaita oli 110 kpl ja neuvontatapahtumia 141 kpl.

Tilikauden tulos on positiivinen

- Tavoite toteutui

Osinko 100 000 euroa

- Tavoite toteutui

Yhtiön liikevoitto oli 243 500 euroa. Tulos parani edellisvuodesta.

Yritystalo Veturissa toimii Janakkalan elinvoimatiimi, mikä on hyvä palveleva ratkaisu

yrittäjille. Janakkala on Hämeenlinnan seudun yrittäjämönteisin kunta. Yrityksiä on perustettu 91 ja lopetettu 68 kpl. Kolme hanketta on vireillä.

Rastikangas-Moreeni oli Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoittama hanke, joka päättyi tilikaudella. More-yritysaluetta rakennetaan yhdessä Hämeenlinnan kanssa. Hankkeen teemoina olivat kiertotalous, vähähiilisyys, yritysten kehittämistoimien aktivointi sekä Janakkalan ja Hämeenlinnan kaupungin yhteistyön vahvistaminen elinkeinorakenteen monipuolistamisessa. Hankkeen hyviä tuloksia hyödynnetään aktiivisesti. Tarkastuslautakunnan mielestä yritysalueen kehittäminen kuntayhteistyönä on tärkeää ja merkityksellistä tulevaisuuden kehityksessä.

Janakkalan Elsa ja Pauli Kodit Oy

Yhtiölle asetettiin talousarviossa neljä tavoitetta, joiden arviointi osoittautui osin hankalaksi. Tavoitteet asetettiin yhtiölle ensimmäistä kertaa vasta vuoden 2020 talousarviossa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan konserniohjaus kuitenkin toimii, ja tavoitteet sekä raportointi toteutuvat vuosikellon mukaan ajoissa.

Tuottaa ikääntyneiden ja vammaisten laadukasta ympärivuorokautista palveluasumista sekä kotipalvelua eri muodoissaan (tukipalveluja kotona asuville ikääntyneille).

- **Ei voida arvioida.** Mittareina oli käyttöaste, tehdyt työtunnit sekä asiakaskäyntimäärät. Tilinpäätöksestä ei ilmene, miten nämä kehittyivät.

Hyvinvoivat ja tyytyväiset asukkaat ja kotipalvelun asiakkaat.

- Tavoite toteutui osittain. Olisi mielekästä saada tietää, mihin suuntaan kyselytutkimusten tulokset kehittyivät.

Tilikauden tulos on positiivinen

- Tavoite toteutui

Tuotettavat palvelut ovat kustannustehokkaita ja laadukkaita. Mittari: toiminnan tuotot kattavat kulut.

- **Ei voida arvioida.** Tilinpäätöksessä ei kerrota, kattoiko tuotot kulut, mikä oli tavoitteen mittari.

3.1 Janakkalan Vesi Liikelaitos

Janakkalan Vesi Liikelaitoksen tavoitteet toteutuivat hyvin. Taloudellinen tulos oli ylijäämäinen ja budjetoitua parempi, mikä johtui hyvässä vauhdissa olevasta maksurakennemuutoksesta. Lisäksi laskutetun talousveden ja jäteveden määrät olivat ennakoitua suuremmat. Talousveden laatu täytti kaikilta osin talousvesiasetuksen vaatimukset.

Talousveden laatuindeksi > 99 %

- Tavoite toteutui, 100 %

Jäteveden lupaindeksi > 99 %

- Ei toteutunut, 95 %

Talousvesiverkoston alle 50-vuotiaan verkoston osuus koko verkstopituudesta min. 90 %

- Tavoite toteutui, 96 %

Jätevesiverkoston alle 50-vuotiaan verkoston osuus koko verkstopituudesta min. 90 %

- Tavoite toteutui, 99 %

Peruspääoman korko 6 %

- Tavoite toteutui

Positiivinen tilikauden tulos

- Tavoite toteutui

Lisätuloutusvaatimus 200 000 euroa

- Tavoite toteutui

Jätevedenpuhdistamon biologisen prosessin ohi on jouduttu johtamaan noin 40 000 m³ mekaanis-kemiallisesti käsiteltyä jätevettä. Puhdistamon biokaasun fosforin ympäristöluparaja on myös ylitetty. Sen vuoksi on käynnistetty varoallas- ja rasvanpoistohankkeet. Jäteveden puhdistuksen toimintahäiriö on ensisijaisesti uhka ympäristölle, ja tätä riskiä tulee hallita.

Janakkalan veden nettoinvestoinnit tilikaudella olivat yhteensä n. 1,2 milj. euroa, mikä alitti talousarvion n. 0,5 milj. eurolla. Liikelaitoksen uudisrakentamiseen budjetoidut menot alittivat talousarvion n. 287 tuhannella eurolla.

Yhtiöille asetetuista tavoitteista toteutui tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan yli puolet. Osaa toteumista ei voitu arvioida. Konserniohjauksen on selvitettävä, miten talousarviossa 2020 tavoitteille asetetut raja-arvot (mittarit) onnistuttiin ylittämään.

Tarkastuslautakunta toistaa saman, jonka se totesi jo edellisessä arviointikertomuksessa: **Konserniyhteisöjen tavoiteasetantaa tulee kehittää.** Tavoitteisiin tarvitaan konkreettisia mittareita, joita voivat esimerkiksi olla eurot, asiakaspalvelun laadun todennettu paraneminen tai käyttöasteen kasvu.

4 Strategian toteutuminen

Tilikaudella 2019 tuli noudatettavaksi uusi kuntastrategia. Strategian tavoitteena on elinvoiman vahvistaminen, ja strategia ulottuu vuoteen 2030.

Keskiössä on kolme läpileikkaavaa teemaa:

1) Kuntalaiset ovat aktiivisia kuntamme kehittäjiä

2) Janakkalassa on ennakoiva, innostava ja rohkea toimintakulttuuri

3) Asiakaspalvelumme on erinomaista ja hyvinvoiva henkilöstömme on osaavaa.

Taulukoihin on koottu tarkastuslautakunnan tilinpäätöksestä poimimia toimenpiteitä, joiden on tulkittu edistävän kuntastrategian toteutusta tilikaudella.

Hyvinvoiva kuntalainen

- ✓ Väestönkehitys on edelleen kaukana strategian tavoitteista, mutta päättyneellä tilikaudella tapahtui käänne parempaan.
- ✓ Digitaaliset palvelut ovat kehittyneet erityisesti koronapandemian aikana.

Janakkalassa on ennakoiva, innostava ja rohkea toimintakulttuuri

- ✓ Osallistuva budjetointi toteutettiin jakamalla summa (50 000 euroa) eri alueille. Konsepti oli toimiva ja tällä menetelyllä saatiin paljon pieniä hyviä hankkeita aikaiseksi.
- ✓ Tarkastuslautakunta on pistänyt merkille, että kunta on tehnyt erilaisia kyselyjä eri kohderyhmille aktiivisesti.

Asiakaspalvelumme on erinomaista ja hyvinvoiva henkilöstömme on osaavaa

- ✓ Asiakaspalvelun laadun kehittymistä on haasteellista arvioida, koska koronavuonna asiasta on ollut saatavissa niukasti tietoa.
- ✓ Tarkastuslautakunta kysyy, onko henkilöstön koulutusta toteutettu riittävästi suunnitelmien mukaan? Monia koulutuksia on mahdollista toteuttaa myös etänä.

5 Tuloksellisuutta edistäneet toimenpiteet sekä kehitettävät asiat

Tarkastuslautakunta on koonnut tähän lukuun tuloksellisuuden kannalta positiivisia sekä edelleen kehitettäviä asioita toimialoittain.

Kunnanhallitus ja kunnan yhteiset asiat

+	Yritysten nettolisäys on + 23 ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2017. Yrityspalveluihin on panostettu, ja tällä voidaan arvioida olleen vaikutusta positiiviseen kehitykseen.
+	Asuntotuotannossa on nähtävissä positiivista kehitystä viime vuosiin verrattuna.
+	Omaisuuksien myynti on edennyt hyvin aiempiin vuosiin verrattuna.
+	Työvoimanvuokrauskustannukset ovat vähentyneet koko kunnan henkilöstön tasolla 5,6 %
+	Anonyymin rekrytointin käyttöönotto edistää työnhakijoiden yhdenvertaista kohtelua työhönotossa.
-	Pitkäaikaistyöttömyys on noussut vuoden 2017 tasosta, mikä näkyy myös työmarkkinatuen kantaosuuden kasvuna. Myös ikääntyneiden työttömyys on lisääntynyt, koska heille ei ole ollut mahdollista päästä eläkkeelle.
-	Alle 25-vuotiaiden työnhakijoiden osuus työvoimasta Janakkalassa Kanta-Hämeen korkein, 18,8 %.
-	Kunnanhallituksen tavoitteissa on kävijämääriä koskevia tavoitteita (mm. internetsivuston kävijämäärä), mutta tilinpäätöksessä ei raportoida toteumaa selkeästä mittarista huolimatta.
-	Taloushallinnon palveluja tuottavan yrityksen kanssa on ollut tilikaudella ongelmia. Palveluntuottajan sopimuksen valvontaa tulee tehostaa.
-	Suurella innostuksella markkinoitu akkutehdas-hanke on unohdettu kaikessa hiljaisuudessa. Tapaus muistuttaa realismista tulevaisuuden suunnitelmista.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

+	Valtuustokauden tavoitteisiin on pystytty vastaamaan osittain. Koronaepidemia on aiheuttanut suurimman osan toiminnallisista rajoitteista.
-	
+	Sosiaali- ja terveyspalveluiden hallinnollinen ja rakenteellinen organisaatiomuutos on toteutettu. Tulosalueen virkanimikkeet muutetaan vastaamaan soten asiakas- ja palvelulähtöistä toimintamallia.
+	Maakunnan kuntien ja sairaanhoitopiirin yhteistyötä on pandemia-aikana tiivistetty vastuullisen henkilöstön avulla.
+	Maakunnallisessa sote-valmistelussa ja valtionapuhankkeiden valmisteluissa on oltu aktiivisesti mukana.
+	Sairauspoissaolopäivien lukumäärä vakituisten työntekijöiden osalta on vähentynyt.
+	Keskitetty matalan kynnyksen asiakasohjausyksikkö ikääntyneiden ja vammaispalveluiden asiakkaille on kehittänyt toimintaansa. Kotihoidon työhoito on aloitettu, ja se on edistänyt kotona asumista.
+	Perhe- ja sosiaalipalvelujen lakisääteiset aikaratat ovat toteutuneet samoin kuin terveydenhuollon lakisääteinen hoitotakuu.
+	Digitalisointia on edistetty monin eri toimin useissa eri palveluissa.
-	Työvoiman saatavuudessa on ollut haasteita kotihoidossa, sosiaalityössä ja suun terveydenhuollossa. Samoin sijaisten saanti on tuottanut ongelmia eri henkilöstöryhmien osalta. Rekrytointiongelmia ovat olleet kuitenkin valtakunnallisia.
-	Koronapandemian vuoksi osittain keskeytetty kiireetön hoito todennäköisesti lisäsi hoitovelkaa.
-	Kunnassa tarjotaan edelleen ikäihmisten palveluissa laitoshoidon, kun valtakunnallinen selkeä suuntaus on laitoshoidosta luopuminen ja palvelujen painottaminen kotihoidon suuntaan.

Sivistyslautakunta

+	Kirjaston laina- ja kävijämäärät laskeneet koronasta johtuen. E-aineistojen lainaus sekä verkkokirjaston käyttö kuitenkin lisääntynyt. On hyvä, että palveluita on saatavilla myös etänä.
+	Nuorisotyössä kohdattu koronasta huolimatta paljon nuoria. Etsivän nuorisotyön, työpajan ja yksilö- ja pienryhmäkohtaamisten määrät nousseet edelliseen vuoteen verrattuna.
+	Oppilashuollon palveluita ollut saatavilla sekä lähi- että etäpalveluna. On tärkeää, että esim. kotikaranteeni ei ole estänyt tuen saamista.
+	Yksityisen varhaiskasvatuksen käyttö on lisääntynyt. Yksityinen palvelutuotanto täydentää hyvin kunnan omaa tuotantoa ja tukee perheiden valinnanvapautta.
+	Kunta onnistui järjestämään etäkoululaisten aterioiden saamisen nopeasti ja laadukkaasti, mistä useat perheet antoivat positiivista palautetta. Asia sai myös valtakunnallisesti myönteistä huomiota.
-	Yhteistyössä kunnan ja yksityisten varhaiskasvatuksen toimijoiden kanssa on selkeästi parannettavaa.
-	Koulujen yrityskylävierailut jäivät toteutumatta. Tarkastuslautakunta pohtii, olisiko tällaista toimintaa mahdollisuus järjestää tarvittaessa myös etänä?
-	Opetustoimessa henkilöstökulut ylittyivät 500 tuhatta euroa.

Tekninen lautakunta

+	Sähköinen rakennuslupien hakeminen on alkanut erittäin onnistuneesti.
+	Liikuntapalvelut on selviytynyt hyvin pandemian ajasta, kun henkilöstöä on siirretty toisiin tehtäviin.
+	Ateria- ja puhtauspalvelut kuormittuivat huomattavasti pandemian takia. Henkilöstökuluissa saavutettiin siitä huolimatta kulujen alitus, ja sairauspoissaolot samanaikaisesti vähenivät.
+	Tilapalveluissa on aloitettu selvitystyö kiinteistöjen hallinnoinnin tehostamiseksi.
-	Toimialalla on ohut organisaatio, mikä on riskialtista palvelujen saatavuuden kannalta.
-	Jätteenkuljetuksen hankintapäätös oli markkinaoikeudessa. Toiminta alkoi vasta marraskuussa 2020. Näin ollen myös jätehuollon myyntituottoja jouduttiin pienentämään muutostalousarviossa 812 000 euroa.
-	Yleiskaavoja ei ole valmistunut lainkaan jo toisena vuotena peräkkäin.
-	Tervakosken liikuntahallin talousarvioylitys (850 000 euroa) oli merkittävä. Hankkeen kustannusten valvonta on epäonnistunut eikä määrärahaan haettu talousarviomuutosta valtuustolta. Myös tilintarkastaja on nostanut asian esille.
-	Lukuisia pieniä, mutta tärkeitä investointeja jäi toteutumatta tilikaudella (energiansäästöinvestoinnit, energiakatselmukset/korjaukset, esteettömyys).

Tarkastuslautakunnan mielestä kunnan vuoden 2020 toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti hyvin siltä osin, kuin tilivelvolliset ovat voineet vaikuttaa koronavuotena toimintaan. Arviointi perustuu pääasiassa kunnanhallituksen antamaan tilinpäätöstietoon.

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus antaa vastineensa tässä arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin ja esittää syyskuun 2021 loppuun mennessä, mihin toimiin niiden johdosta on ryhdytty.

- *Tarkastuslautakunta huomauttaa, että vuoden 2019 arviointikertomukseen liittyen hallitus on valtuustolle 16.11.2020 antamassaan lausunnossa ottanut kantaa vain oman toimielimensä toimenpiteisiin, mutta muiden toimielinten osalta lausunnot on välitetty sellaisenaan eteenpäin valtuustolle hallituksen ottamatta kantaa niiden asianmukaisuuteen ja riittävyyteen. Kuntalain näkökulmasta lausuntoa laadittaessa hallituksen tulee antaa oma lausuntonsa koko kunnan toiminnan osalta.*

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuuston päätettäväksi, että tilinpäätös tilikaudelta 1.1.-31.12.2020 hyväksytään ja että tilivelvollisille myönnetään vastuuvapaus tilikaudelta 2020.

Hyvä vuositavoite on kunnalle aidosti tärkeä

Hyvä vuositavoite on yksiselitteinen ja riittävän konkreettinen. Hyvä tavoite ilmaisee tekemisen tuloksen, eikä kuvaa itse tekemistä. Tekemisen tulee johtaa haluttuun lopputulokseen. Hyvin muotoiltua tavoitetta voidaan lopuksi arvioida ja yksiselitteisesti todeta, onko se saavutettu. Asian aloittaminen, kehittäminen tai suunnitteleminen ei ole itsessään tavoite. Kunnan tulisi myös keskittyä mittaamaan vain niitä asioita, joihin se voi omilla toimenpiteillään vaikuttaa. Tarkastuslautakunta kannustaa tilivelvollisia valmistelevaan vuositavoitteitaan valtuuston päätettäväksi nämä lähtökohdat huomioiden.

Tilikausi 2020 on pandemian vuoksi ollut jokaiselle tilivelvolliselle ja työntekijälle poikkeuksellinen ja raskas. Tarkastuslautakunta kiittää kunnan viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä päättävällä valtuustokaudella.

6 Arviointikertomuksen hyväksyminen

Janakkalassa 18.5.2021

Tarkastuslautakunta

Miikka Anttila
puheenjohtaja

Piia Nylund
varapuheenjohtaja

Leenamaria Keipilä
jäsen

Eini Nurmi
jäsen

Harri Aaltonen
jäsen

*Kansikuva: Piia Nylund
Hämeenkylmänkukka*